

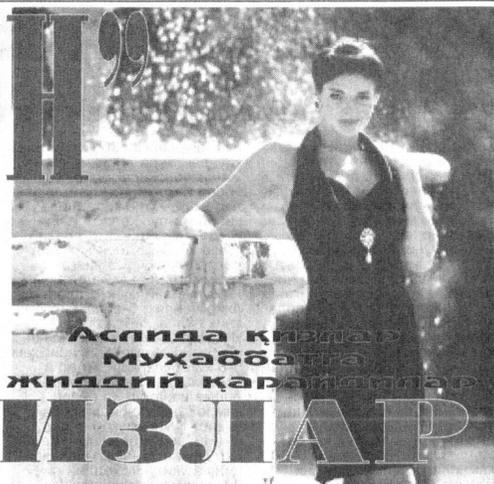
Мулоҳаза

“ЮРАЕВОН”

Иш тақозоси билан кўллаб оилаларни, айниқса, ёш оилаларни ўрганамиз. Афсуски, кўп ёш аёллар табиатида очкузлик, юлғичлик, ҳатто маълум даражада агрессивлики кўриб лол қолсан киши. Уларда аёл жинсига хос бўлган назокат, нигоҳида тиниқлики қидирманг, овора бўласиз.

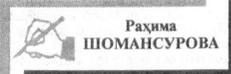
Кўзизлар

ожизлигидан эмасмикан, деб кўп ўйлайман. Мен асло кўзларимизнинг хаммаси шундай, дейётганим йўқ! Кўзларимизнинг юрак билангина эмас, ақл билан ҳам севишини юқорида айтдик. Йигит томонидан ўта эҳтиросли муҳаббат тўқилганига дуч келганда ҳам, чин муҳаббатли, ақли кўзлар “Жинилик қилманг!”, “Девонаи Машраб бўлиб кетинг-э!”дан тортиб, бу эҳтиросни жиловлашини ҳам, муҳаббатларини оёқ ости қилдирмасликнинг ҳам, айни пайтда йигитларни тарбиялашини ҳам минг бир йўлни топадилар.

Аспида қизлар муҳаббатга жиддий қарайдилар

бугун ўпич беришга рози бўлган қизлар ҳақида, ота-онасининг ризиқлигисиз, никоҳсиз қовушган қизлар фарёдини ўқиганда айримларнинг “Аваллар калланг қаерда эди!” деганларини кўп эшитганман. Кўп одамлар қалбларини минг титилма-силлар, уларга нисбатан аниқлиқ хиссини топа олмаётганликларини ҳам айтишади. Аксинча, муҳаббатдек улуг туйғунинг никоби остига беркинганларга, шу муқаддас сўзни хор қилганларга кўпчиликнинг қаҳри ҳам келади. Лекин бу аксарият катта ёшдаги аёлларга хос мулоҳаза, хавотир, ююноши...

Рақима ШОМАНУРОВА

туманидаги учрашувда ўзини кўзларининг билдирган мулоҳазаси. Исмнинг нима эди-а, қизгина? Гўлгунми, Дилбарми, Саодат ё Севарами? Наргиза ёки Гўлчехрами? Сўзларингиз менга қанчалик қувват берганини билсангиз эди! Дилмадагини юзага чиқаришимга синфдошингизми, мактабдошингизми минбарга жўнатган мактуби сабаб бўлганми. Унинг-у, сизнинг сўзингиз дилмида қачондан бери паноҳ топиб қолганми, кўнги яшаб қўйган китобсевар бир дугонан.

Мени хавотирга солаётгани бошқа: аввало хаёл, ҳавас, қолаверса, ҳирс гирдобига ўзини ўйламай отганлар кейин “Билмайин босдим тиконни, тортадирман жабрини!” деб бутун жамиятни оёққа турғизиб, ўз хатоларини, тўғрироқи гуноҳларини муҳокама қилишга ўндайдилар. Хали ўзлари ҳам тўшуниб етмаган туйғуларни, ҳатто ҳаракатлари, майллари, истақларини ўртага дастурхон қилиб ёздилар.

Бундай кўнгли изҳорларининг ёшларга, муҳаббат оstonасида турган қизларга таъсири бўлакча бўлишидан қўрқаман. Оммавий аҳборот воситаларида шундай кўнгли изҳори — хатларга саҳифа-саҳифа жой ажратилиши тўғрисида, деб ўйлайман. Русларда “Таққиланган мева — шириндир” деган мақол бор. Айрим хатларни чоп этиш билан ҳали туйғуларни, майл ва онглари тўла шаклланиб улгурмаган ёшларнинг қизиқшини уяғотиб қўймаймизми? Кўнглида ҳаёсийлик ёки гуноҳга ҳазардан аввал, ўзлари ҳам яширинча бўлса-да, синаб кўриш хоҳиши тугилиши ҳам мумкин-ку. Чўчки ёши шунча ёш.

G'uncha

YURTIM

Sen umidlar iqboli, Hayotning sen chirog'i. Istiqloling muborak, O'zbekimning diyori. Atab senga she'r bitdim, Men bo'laman farzanding. Qonundir har bir so'zing, Olqishlar bugun qizing. Asrlar uzra tik tur, Oqib o'tsa ham umr. Yana kamol topasan, Faqat kerakdir sabr.

Изоҳ керакмас

Orzuyimsan umidim, Hayotda suyanchig'im. Kamol topgin yana, O'zbekiston yurtim.

Sho'rchi tumani Gulnoza BOBOYEVA

Кимматга ўхшамайди-ку!

Пойтахт бозорларида гўшт нархи худди ўзидан таратаётган ҳидидек осмонга кўтарилаётганмиш

Бахтсиз ҳодиса оқибатида мушкул аҳволда қолган оилага ёрдам кўрсатишни истаган савоб-талаблар куйидаги реквизитларга мурожаат қилсалар: Ўзбекистон Республикаси МБ ВЭД қошидаги Бош операция бўлини маси X/р 20406000199537532001 Банк коди 00407 № 47 с/счёт № 537532 Аскархўжаев Муҳаммад-Собит Саид-Анвар хожи ўғли Тел. 47-42-79

Эҳтиром

ЗАҲМАТКАШ УСТОЗ

1976 йил. Пойтахтнинг “Тошкент оқшоми” газетаси роса “гуллаган” пайт. Тақдир тақозоси билан мен ҳам жамоага қўшилиб қолдим. Ҳаёт пайтларда ўзбекча ва русча газеталарга истеъдодли журналист, публицист, ёзувчи ва таржимон Саъдулла Кароматов муҳаррирлик қиларди. Жамоа аҳил, талаб эса катта эди...

Шоли билан қамиш ёнма-ён ўсаркан. Қамиш кўшнисига мактабиди. — Мени кўргин, нақадар буйчанман, улпар-популарим гўят гўзал. Мени одамлар олис-олислардан ҳам кўрадилар. Сени эса табиат бўйдан қисган, бунинг устига бошингни ҳам қилиб турганинг турган.

— Тошев, — дедилар (у киши кўпинча ходимларнинг фамилияси билан атардилар) — саноят бўлими бўшаб қолди. Эркин Жўраев Қаршига, “Қашқадарё ҳақиқати”га ишга кетди. Урнига ўтиб ишлайсизми? Эгамназаровга ходим бўласиз. У яхши одам. Қалами ўткир, кўп нарсга ўрганасиз...

— Шоли деркан: — Сен билан, дўстим, ҳали кузда гаплашамиз. — Эз ўтиб, олтин куз келибди. Кишилар шолининг бир донасини ҳам увол қилмай ўриб-йигиб, уйлари тўридаги сандиққа солишибди. Қамишдан эса бўйра ясаб, оёқлари остига тўшашибди. Шоли камтарлиги тўғрисида иззат-иқром кўрибди. Қамиш эса кеккайиб оёқ ости бўлибди.

Саъдулла ака ходимларнинг хоналарига уланган селектор тугмасини босдилар. Орадан уч дақиқа ўтгач эшик олдида оқ сариқдан келган, тўла, дупли кийган, салобатли бир одам пайдо бўлди. — Бугундан эътиборан бўлимда бирга ишлайсизлар. Тошевни шогирд қилиб олинг, — дедилар муҳаррир жиддий оҳангда.

Ана шунақа, укам. Али-назар дўстим ҳам шолидек камтар, шафқатдор ҳалол. Бу фазилат журналист учун сув ва хаводек зарур. Ҳалол одам қамиша тинч ухлайди, эшик “тик” этса, юраги “шиг” этмайди...

Шу-шу Али-назар ака билан бир хонада беш йил нафас олдик. Аввалига Али-назар акадан анча қўчидим. Негаки, у ўта жиддий, камгап, бунинг устига жуда талабчан эди. Материалларни ҳам роса сувини сиқиб тахрир қиларди.

Али-назар ака ижод қилишдан нармайди. Вақтини бе-худа сарфлама эди. — Али-назар — мақоланавис (журналист), — дейди сеvimли ёзувчимиз Омон Мухтор. — Шунинг баробарида, у — тарихчи ҳам, адиб ҳам! Ҳар гал мақола ёзмоқчи бўлиб ўҳажатлар, далиллар излайди. Кейин тўпланганларини тарих кўзгусига солиб, тахрир қилишга киришади. Ниҳоят, адиб ҳолатида асарга ранг-бўёқ беради. Унинг ёзганлари эҳтиросли, таъсирчан. Айрим манзараларни ўқиб, кўзингизга ёш келади.

Бир кун хонамизга машхур журналист ва истеъдодли шоир Анвар Эшонов кириб келди. — Эшикдан кириши билан “Али-назар дўстиман, йўқдир қамиш кўстиман” деган кўчоқ очди. Сўнг мен билан кўриша туриб, “Ие, бу новча йигит ким бўлишди?” — дея Али-назар акага юзланди.

Али-назар ака ижод қилишдан нармайди. Вақтини бе-худа сарфлама эди. — Али-назар — мақоланавис (журналист), — дейди сеvimли ёзувчимиз Омон Мухтор. — Шунинг баробарида, у — тарихчи ҳам, адиб ҳам! Ҳар гал мақола ёзмоқчи бўлиб ўҳажатлар, далиллар излайди. Кейин тўпланганларини тарих кўзгусига солиб, тахрир қилишга киришади. Ниҳоят, адиб ҳолатида асарга ранг-бўёқ беради. Унинг ёзганлари эҳтиросли, таъсирчан. Айрим манзараларни ўқиб, кўзингизга ёш келади.

Устоз мени таништирди. Шунда Анвар ака бирдан жўшиб: — Али-назарга бўлсангиз эш, Иларингиз бўлади беш, — дея ҳазиллашди. — Яхши бўпти, табрикларман. Али-назар зўр йигит, мард инсон, йўлдошини йўлда қолдирмайди. Омаднинг бор экан. Этагини маҳкам тутинг.

Ха, Али-назар Эгамназаровнинг қаламига мансуб “Устозга таъзим”, “Очингни айтганда”, “Муқаддас уй”, “Ийгирига миллиондан бири”, “Сиз билган Дўчи Эшон”, “Сурғун” китобларини ўқиганимизда бу асарлардан олам-олам маънавий озиқ оласиз. Айниқса, унинг узок йиллар давомида олиб борган ижтимоий-тарихий кўзатувлари асосида ижод маҳсули бўлиши “Сурғун” китобини мутолаа қилганимизда беихтиёр кўзингизга ёш келади. Унда яқин ўтимишги, кечаги кунимизнинг изтиробли, аччиқ-аламли воқеалари билан танишар экансиз, беихтиёр бугунги бахтли, ёрғу қулларимизнинг қадрига етиш керак, деган хулосага

Шу пайт Али-назар акани селекторда муҳаррир қаққиб қолди. Анвар ака билан ёлғиз қолдик. — Дўстимнинг “Шоли ва қамиш” мақоласини ўқиганимизми? — Йўқ. — Айтиб берайми? — Майли.

Ха, Али-назар Эгамназаровнинг қаламига мансуб “Устозга таъзим”, “Очингни айтганда”, “Муқаддас уй”, “Ийгирига миллиондан бири”, “Сиз билган Дўчи Эшон”, “Сурғун” китобларини ўқиганимизда бу асарлардан олам-олам маънавий озиқ оласиз. Айниқса, унинг узок йиллар давомида олиб борган ижтимоий-тарихий кўзатувлари асосида ижод маҳсули бўлиши “Сурғун” китобини мутолаа қилганимизда беихтиёр кўзингизга ёш келади. Унда яқин ўтимишги, кечаги кунимизнинг изтиробли, аччиқ-аламли воқеалари билан танишар экансиз, беихтиёр бугунги бахтли, ёрғу қулларимизнинг қадрига етиш керак, деган хулосага

Тақриз

ШОИРНИНГ КАБУТАРЛАРИ

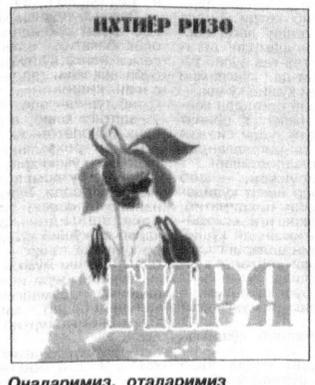
Ёхуд Ихтиёр Ризонинг “Гиря” номли шеърый тўпламини ўқисанимиз... Нозим Ҳикмат сарбастларининг тотини туйгандай бўласиз. Шоирнинг кўз ўнгингиздан саф-саф ўтувчи, андақ содда, аммо жанговар асарларини Шайхзода домланинг туйғуларига йўйингиз келади. У ҳар гал қоғоз билан юзма-юз келаркан “Е худо, мадад бер, кучлансин шеърят!” деб, “қаламини кўзлари сийҳига ботириб-ботириб олишини” эслатади. Ихтиёр Ризо... шон-шукрат... учун шеър ёзмайди. Унинг ҳар бир байти адолат, ҳақиқат, эзулик, гўзаллики ёвуз қуллардан ҳимоя қилиш

учун курашади”, — деб ёзади атоқли адабиётшунос олим Маҳкам Маҳмудов. Бирок шоирнинг ўзи эса ўз шеърлари ҳақида “фикр” юри-таркан, “Сизларни қандай чиқарай ўртага? Бировлар кўлар олсангизга, Бардош бера олсангизми, қийинчиликлар, таяналарга, Оғир бўлмайди узингизга? Ишонсангизми, ҳаракатлар узингизга... Менинг йўқсул фикрларим?” — деган андишани ҳам назаридан қочирмайди. Ўз фикрларининг йўқсуллик-гидан изтироб чекиб турганда шоирнинг хофизаси туйқусдан ёришиб кетади. Аҳир ҳаёлни ҳеч ким чекла-майди, чеклолмайди.

Хар ким ўз ҳолича мушоҳада қилишга ҳақли. Йўқ, йўқ, мажбур. Демак, фикр эркин, хаёл ихтиёрий. Демак, фикрлар қанчалик юпун, йўқсул бўлмасин, ўз идеали ҳақида ўзига хос ўйлашга, мақсадлари сари интилишга ҳақлидир. Бас, шундай экан, ҳар бир шоир қалби Ихтиёр Ризо айтмоқчи “идеал келажакки тиловчи, куйловчи бахши...” бўлишга лойиқ эмасми? Энди руҳан тетикланган шоир, магар шундай экан, Менинг эркин фикрларим, Сизни... бугдой доналари каби Битта-битта авайлаб Тераман оқ қоғозга, Абдунаби БОЙҚУЗИЕВ

БАЙРОҒИМИЗ

Ушла... Қўлингизда қаттиқ ушла, Чикиб кетар, ҳо! Сени тарк этар, ҳо! Баҳор жарчиси — қалдирғочлар каби, Асрлар оша кутганмиз Озодлик... Ушла Уч йўлакчи Уч рангли байроғимиз каби... Сени, — боболардан қолиб кетган Оталардан оталарга Ширин бир хотирадек ўтган, Бу кунимизга Тантанали довур солароқ етган Чегарасиз туйларимиз, бисотимиз Келгуси набираларга Ота-боболардан қўтлуг байроқдай Қолдираётган ҳаётимизни, Тарихларга илди этган, Минг-минг йиллик қудратимизни, Ушла!..

Кимларнингдир қўйнида Киши кўрмаган бўлиб ўтар, ҳо! Бир ярим асрга етган қуллимиз Бу кун бизларга етар, ҳо! Юртимизга ювош-ювош Чигирталардай оқишган, Стахановчилар каби Тилларни булбул қилиб Бир-бирларидан ўтган, ўлган. Зарпечаклар сингари Қўларимизга, бўйнимизга ўралган Бу янгидан-янги қийимли Янги упули Уша тўймаган қоринлари, Абадул-абад очлар, Магар Етмадимиз уларга Бир ярим асрга яқин Олиб кетганлари Ушал божлар, хирожлар! Етар, тўхтатинг! Оёқларимизга болта

Ушла... Жон-жаҳлда ушла, Қўлларингиздан чиқиб кетар, ҳо! Сени доғда қолдириб ўтар, ҳо! Уммонлардаги балиқлар каби Сузган озодлигимиз! Шода-шода марваридлари, инжулари Бўйиларга тизган озодлигимиз. Ушла... Минг-минг қурбонликлар бериб ўтган, Қувғинларда Сибир урмонларида Қозғистон саҳроларида Қийноқларда қўжарган, Секин-секин ич-ичингдан чириган, Сақичга айланиб эриган, Дом-дараксиз ўтган, Бу кунимизни Минг бир азобла улганган, Утган

Ушла... Бургут янглиг Чангаллаб ушла... Қўлларингиздан, чангалларингдан Кабутарлар каби, Чикиб кетар, ҳо! Пойдеворсиз бинолардай Ботқоқликларга ботар, ҳо!.. Бир ярим асрга чўзилган озодлигимиз, Сурғунларда, Қувғинларда Етимлардек тинимсиз Эзилган озодлигимиз... Ушла... Чангаллаб ушла, — Бургутдай ўчиб ўтар, ҳо! Чирғилдай бир келинга айланиб Ўз бахти учун,

Янги-янги қиёфалар... Юракларга кириб келган Дардлари, озорлари Қон томган қилчлар Кўйилмаган мазорлари. Магар Етмадимиз бизларга Унқир-чўнқир яралари, Ахир, нимамизга керак! Турли либосларда олиб келган Ушал қўна чоралари!.. Етар... Бозорларга, мазорларга айланган, Сёрхосил далаларимиз... Уйнаб-яйраб болаларимиз... Озодлигимиз ниҳол эмасми!.. Истамаслар ҳам, Энди ушла, Ушла ҳо!.. Ихтиёр РИЗО